

УДК 332.02

Вахновська Н. А., к.е.н., доцент,

Тупало В. О.

Луцький національний технічний університет

ДО ПИТАННЯ УПРАВЛІННЯ ОБОРОТНИМИ АКТИВАМИ СУБ'ЄКТІВ БІЗНЕСУ РЕГІОНУ

У публікації підлягають розгляду питання щодо особливостей управління оборотними активами підприємств регіону. Наводяться теоретичні та практичні аспекти аналізу, оцінки та покращення ефективності використання таких активів.

Ключові слова: оборотні активи, оборотний капітал, оборотні кошти, ліквідність, платоспроможність.

Vakhnovska N., Tupalo V.

TO THE QUESTIONNAIRE OF THE MANAGEMENT OF REVERSAL ASSETS OF REGIONAL ENTERPRISES

In modern conditions, due to crisis phenomena for many industrial enterprises there was a significant shortage of necessary volume of circulating assets. This negatively affects the efficiency of production and economic activity of enterprises. As a consequence, on the formation of the financial potential of the region.

Entrepreneurial activity in the present conditions is impossible without the implementation of a weighted policy of managing current assets. It is obvious that the basis of the development and maintenance of uninterrupted functioning of the enterprise as a business entity is the rational organization of processes associated with the formation and use of its current assets. Therefore, one of the priority tasks towards ensuring the stability and financial stability of domestic commodity producers is to increase the efficiency of the use of such assets.

In order to ensure the continuous process of production and sales of products, each enterprise must have a well-established mechanism for managing current assets. The study of modern economic literature has shown that among domestic and foreign economists there is no single view on the interpretation of such categories as «working capital», «working capital» and «circulating assets». Modern economic science is characterized by the lack of unified methodological approaches to the notion of current assets. Having analyzed the existing interpretations of this category in the economic literature, we found that the absolute majority of authors in the characteristics of current assets focus their attention on the material and material component of the company's assets, servicing the current economic process, consumption for one year or one operating period.

After analyzing the above definition of the current assets of domestic and foreign economists, we will offer our own vision of this concept. Current assets of an industrial enterprise are a set of monetary and property values necessary for maintaining the current economic process of an enterprise that is in constant circulation in order to restore the production process and transfer its entire cost to the value of the manufactured product, providing the company with its solvency.

The introduction of an effective policy of management of current assets will promote uninterrupted work, will allow accelerating the turnover of working assets, eventually maximizing profits and will serve as a guarantee of business success.

Consequently, the good management of such assets has a positive impact on the financial position of the enterprise, its level of liquidity, solvency and is a guarantee of business success, and insufficient security ensures the entrepreneurial activity.

Key words: current assets, working capital, current assets, liquidity, solvency.

Вахновская Н. А., Тупало В. О.

К ВОПРОСУ УПРАВЛЕНИЯ ОБОРОТНЫМИ АКТИВАМИ СУБЪЕКТОВ БИЗНЕСА РЕГИОНА

В публикации подлежат рассмотрению вопросы об особенностях управления оборотными активами предприятий региона. Приводятся теоретические и практические аспекты анализа, оценки и повышения эффективности использования таких активов.

Ключевые слова: оборотные активы, оборотный капитал, оборотные средства, ликвидность, платежеспособность.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. У сучасних умовах наслідком кризових явищ для багатьох промислових підприємств стала значна нестача потрібного обсягу оборотних активів, що негативно відображається на ефективності їх виробничо-господарської діяльності і, як наслідок, на формуванні фінансового потенціалу регіону. Підприємницька діяльність в умовах сьогодення неможлива без здійснення зваженої політики управління оборотними активами. Очевидним є факт, що основою розвитку та забезпечення безперервного функціонування підприємства як суб'єкта бізнесу, є раціональна організація процесів, які пов'язані з формуванням і використанням його оборотних активів. Тому, одним із першочергових завдань у напрямку забезпечення стабільності та фінансової стійкості вітчизняних товаровиробників, є підвищення ефективності використання таких активів.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Питання управління оборотними активами є досить важливими в аспекті забезпечення належного рівня ліквідності, прибутковості підприємств і тому розглядалися багатьма вітчизняними та зарубіжними вченими-економістами, зокрема такими, як Л. О. Берехтіна, М. Д. Білик, І. О. Бланк, Т. А. Демченко, Н. Б. Ермасова, Зві Боді, Ю. В. Кваша, Н. О. Крамзіна, Г. Г. Кірейцев, В. В. Кулішов, І. В. Олександренко, О. С. Поважний, Р. А. Слав'юк та багатьма іншими.

Цілі статті: розкрити сутність поняття оборотні активи; визначати переваги та недоліки оборотних активів у складі активів підприємства; подати видову класифікацію таких активів.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Для забезпечення безперервного процесу виробництва та реалізації продукції, кожне підприємство повинно мати чітко сформований механізм управління оборотними активами, але це неможливо без розуміння сутності цієї категорії. Вивчення сучасної економічної літератури показало, що серед вітчизняних та зарубіжних вчених економістів відсутній єдиний погляд щодо трактування таких категорій, як «оборотні кошти», «оборотний капітал» і «оборотні активи». Ситуація ускладнюється відсутністю єдиного погляду на ці поняття навіть в законодавчо-нормативній базі України [1, с. 20].

У працях Л. О. Бетехтіної поняття «оборотних активів», «оборотних коштів» та «оборотного капіталу» розглядаються як тотожні. Автор затверджує, що оборотний капітал (активи, кошти) – «це активи, які поновлюються з певною регулярністю для забезпечення поточної діяльності, вкладення в які обертаються протягом одного року або виробничого циклу» [2, с. 74].

О. С. Поважний, Н. О. Крамзіна та Ю. В. Кваша у своїх працях також досліджували історію виникнення терміну «оборотні активи», його суть та зв'язок з іншими поняттями. Головною відмінністю між поняттями «оборотні активи» і «оборотні кошти» автори вважають те, що оборотні активи витрачаються у процесі виробництва, тоді як оборотні кошти авансовані у виробництво, тому вони «не витрачаються і не споживаються», внаслідок чого оборотні кошти виступають проміжною ланкою між активом і пасивом балансу [3, с. 47–50].

На нашу думку поняття «оборотні активи» та «оборотний капітал» недоречно ототожнювати, так як це самостійні економічні категорії із характерними тільки їм властивостями, адже оборотні активи споживаються і витрачаються у процесі виробничої діяльності підприємства, а оборотний капітал лише авансується, при цьому на капітал перетворюється не весь обсяг авансованих коштів, а лише той що забезпечує економічний ефект. Поняття «оборотні активи» є доволі розширеним в порівнянні з поняттям «оборотний капітал».

Сучасна економічна наука характеризується відсутністю єдиних методологічних підходів у визначенні поняття оборотних активів. Проаналізувавши вже існуючі в економічній літературі

трактування даної категорії ми виявили, що абсолютна більшість авторів в характеристиці оборотних активів спрямовують свою увагу на матеріально-речовий складовий активів підприємства, обслуговуванні поточного господарського процесу, споживанні протягом одного року або одного операційного періоду. Трактування поняття категорії «оборотні активи» вітчизняними та зарубіжними вченими-економістами відобразимо у табл. 1.

Таблиця 1

Трактування категорії «оборотні активи»
в історії сучасної економічної думки

Визначення поняття	Автор
Оборотні активи – грошові кошти та їх еквіваленти, що не обмежені у використанні, а також інші активи, призначенні для реалізації чи споживання протягом операційного циклу чи протягом 12 місяців з дати балансу.	П(С)БО №2 [4, с. 67]
Оборотні активи – група мобільних активів із періодом використання до одного року, що безпосередньо обслуговують операційну діяльність підприємства і внаслідок високого рівня їх ліквідності мають забезпечувати його платоспроможність за поточними фінансовими зобов'язаннями.	М. Д. Білик [5, с. 161]
Оборотні активи – сукупність майнових цінностей підприємства, що забезпечують поточну виробничо-комерційну діяльність підприємства та, що повністю споживаються у процесі одного виробничо-комерційного циклу.	І. О. Бланк [6, с. 162]
Оборотні активи – це сутність оборотних фондів і фондів обігу, які використовуються для фінансування поточної господарської діяльності і виражені у грошовій формі.	Т. А. Демченко [7, с. 179]
Оборотні активи – засоби, інвестовані підприємством в поточні операції під час кожного операційного циклу.	Н. Б. Ермасова [8, с. 78]
Оборотні активи – суми грошових коштів компанії та всі інші статті балансу, які протягом року передбачається перетворити в гроші.	Зві Боді, Роберт Мертон [9, с. 114]
Оборотні активи – це сукупність коштів, авансованих в оборотні виробничі фонди і фонди обігу для забезпечення безперервності процесу виробництва та реалізації продукції.	Г. Г. Кірейцев [10, с. 106]
Оборотні активи – група мобільних активів підприємства із періодом використання до одного року, що обслуговують його операційну діяльність і забезпечують його платоспроможність	В. В. Кулішов [11, с. 94]
Оборотні активи – ресурси, які належать підприємству і які напевно буде перетворено на гроші чи використано іншим чином протягом року з дати складання бухгалтерського балансу.	Р. А. Слав'юк [12, с. 4]

Дослідження теоретичних основ оборотних активів свідчить про те, що вони залишаються дискусійними. Це пояснюється складною і багатогранною природою оборотних активів та їх матеріалізованої структури.

Проаналізувавши вищезазначені визначення оборотних активів відчизняних і зарубіжних вчених-економістів запропо-нуємо власне бачення даного поняття. Оборотні активи промисло-вого підприємства – це сукупність грошово-майнових цінностей, необхідних для обслуговування поточного господарського процесу підприємства, які перебувають у постійному кругообігу з метою відновлення процесу виробництва і переносять повністю свою вартість на вартість виготовленої продукції, забезпечуючи підприємству його платоспроможність.

Відобразимо склад оборотних активів, а також визначимо їх переваги та недоліки у структурі активів підприємства (рис. 1).

Рис. 1. Переваги і недоліки оборотних активів у структурі активів підприємства *

* складено автором на основі даних джерел: [4; 7; 12].

З метою забезпечення ефективного, цілеспрямованого управління оборотними активами вони потребують певної класифікації. Економічно обґрунтована класифікація оборотних

активів є важливою передумовою успішної організації обліку, оскільки від цього залежить здатність своєчасно і чітко управляти оборотними активами, що в кінцевому підсумку впливає на обґрунтованість управлінських рішень.

Одні і ті ж активи представлені у різних класифікаційно-видових ознаках, як оборотні виробничі фонди, нормовані та повільно ліквідні активи, а також як фонди обігу та ненормовані оборотні активи. Такі складові оборотних активів, як запаси, поточні біологічні активи та витрати майбутніх періодів за функціональною роллю у процесі виробництва є оборотними виробничими фондами; за практикою контролю, управління та планування вони ж є нормованими і за ліквідність вони є повільно ліквідними активами. Дебіторська заборгованість, грошові кошти, поточні фінансові інвестиції та інші оборотні активи за функціональною роллю у процесі виробництва є фондами обігу, а за практикою контролю управління та планування є ненормованими оборотними активами. Можемо констатувати, що за ліквідністю до абсолютно ліквідних активів відносять грошові кошти та поточні фінансові інвестиції, а до швидко ліквідних активів входить дебіторська заборгованість, векселі отримані та інші оборотні активи. За джерелами формування активи поділяються на власні та позикові. Щодо власних оборотних активів, то це частина активів, що створена за рахунок власних коштів, а позикових – це частина оборотних активів, що сформована за рахунок позикових коштів.

Отже, запровадження ефективної політики управління оборотними активами сприятиме безперебійній роботі, дозволить забезпечити прискорення обертів оборотних активів, в підсумку максимізує прибуток та слугуватиме гарантією успішності бізнесу.

Висновки. В умовах розвитку національної економіки процес формування стійкої ринкової інфраструктури висуває нові вимоги щодо механізмів формування та використання фінансових ресурсів, в тому числі і оборотних активів. Однією з головних умов здійснення підприємством ефективної господарської діяльності є наявність саме оборотних активів, які разом з робочою силою та іншими ресурсами, є найважливішими елементами виробництва. Вдале управління такими активами має позитивний вплив на фінансовий стан підприємства, його рівень ліквідності, плато-

спроможності і є гарантією успішності бізнесу, а недостатня їх забезпеченість гальмує підприємницьку діяльність.

1. Измайлова Н. В. Управление оборотными активами предприятий : автореф. дис. канд. экон. наук: 08.00.08 / Н. В. Измайлова. – Киев : КНЕУ імені В. Гетьмана. – К., 2009. – 20с.
2. Бетехтіна Л. О. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства / Л. О. Бетехтіна // Бізнес-навігатор. – 2009. – № 1 (16). – С.74–77.
3. Поважний О. С. Особливості визначення сутності та складу поняття «оборотні активи» / О. С. Поважний, Н. О. Крамзіна, Ю. А. Кваша // Економічний простір. – 2008. – №12/2. – С. 41–52.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку №2 «Баланс» від 21.06.99 №396/3689 // Все про бухгалтерський облік. – 2000. – № 11. – 158 с.
5. Білик М. Д. Управление финансами государственных предприятий / М. Д. Білик. – К. : Знання, 1999. – 312 с.
6. Бланк И. А. Финансовый менеджмент : учебн. курс / И. А. Бланк. – К. : Ника – Центр, 2001. – 528 с.
7. Демченко Т. А. Оборотні активи та їх відображення в бухгалтерському обліку і фінансовій звітності / Т. А. Демченко // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 9. – С. 227
8. Ермасова Н. Б. Финансовый менеджмент / Н. Б. Ермасова. – М. : Юрайт-Издат, 2007. – 192 с.
9. Боді З. Финанси / З. Боді, Р. Мертон. – М. : Вільямс, 2007. – 592 с.
10. Кірейцев Г. Г. Финанси підприємств / Г. Г. Кірейцев. – К. : ЦУЛ, 2002. – 268 с.
11. Кулішов В. В. Економіка підприємства: теорія і практика : навч. посібн. / В. В. Кулішов. – К. : Ніка-Центр, 2002. – С. 94-98.
12. Слав'юк Р. А. Финанси підприємств : навч. посібн. / Р. А. Слав'юк. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2001. – 460 с.